

Цирфа Галина Олександрівна

доцент кафедри адміністративного, фінансового та господарського права
факультету соціології і права НТУУ „КПІ”

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ НА ОСНОВІ ВІНАХОДІВ

Проблема що розглядається є дуже нагальною і потребує вирішення у найближчий час.

Сьогодні нашою державою активно усуваються недоліки, які спостерігалися починаючи з проголошення незалежності України. Колись досить популярні винахідництво і раціоналізаторство втратили свій характер масового руху, що ускладнило перспективні можливості економіки розвиватися по інноваційному шляху. За цей час накопичений інтелектуальний ресурс був у багатьох випадках не затребуваним, що призвело до розпаду багатьох наукових і виробничих колективів та технологічної деградації виробництва і масового відтоку талановитих фахівців за кордон. Не є секретом і те, що на сьогодні майже половина наукових кадрів України витрачає свій творчий потенціал здебільшого в інтересах зарубіжних замовників. І зовсім неприпустимо є те, що чимало досягнень українських вчених стали інтелектуальною власністю інших держав. Отже, в Україні не врегульовано процес поєднання інтересів творців інтелектуальної власності, бізнесу та держави.

Аналізуючи проблеми винахідництва, не можна залишити поза увагою такий славетний навчальний заклад, як Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (НТУУ «КПІ»). Неодноразово ректор НТУУ «КПІ» наголошував на неприпустимість зволікання вправданення інтелектуального ресурсу КПІ для розвитку самого КПІ. І вирішувати цю проблему потрібно перш за все ревізією тих розробок, що «покріті шаром пилу на полицях, як в університетах так і наукових установах». Розробок, що належать розумним талановитим винахідникам, чимало, але потрібні гроші, щоб інвестувати проекти, дослідження та винаходи, які розробляють українські науковці, а деякі з них навіть намагаються подавати заявки на свої винаходи, що доволі складно інколи здійснити.

Не зважаючи на суттєвий занепад та плачевний стан вітчизняної науки через недофінансування та не дивлячись на ігнорування з боку держави відносно інтересів винахідників, значний потенціал творців інноваційної вартості все ще залишається в наукових та навчальних закладах. І саме з таких закладів надходить більше половини заявок на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, але без практичного їх використання не можна забезпечити певний економічний ефект для нашої держави. А тому держава повинна всебічно стимулювати рух винахідників, створювати ефективну систему їхньої винагороди і впроваджувати кращі винаходи, що сприятиме науково-технічному прогресу і формуванню національної економіки.

Зі свого боку, кожний винахідник розуміє, що отримання патенту на винахід, це потужний спосіб захисту його прав, що надає йому унікальну перевагу перед конкурентами. Маючи патент, винахідник набуває монопольне право використовувати продукт і забороняти третім особам його використання. Національне та міжнародне законодавство дозволяє отримати патент на винахід як в Україні, так і в будь-якій іншій країні світу незалежно від місця проживання.

Говорячи про проблеми створення нових технологій та інновацій на основі винаходів, слід визначити критерії потенціалу інтелектуальної власності. Дані критерії визначаються

співвідношеннями: результатів наукової і винахідницької діяльності та кількістю патентів і їх вартістю; результатами використання патентів та часткою в обсязі продажу нової продукції або часткою наукоємної продукції. Критерієм цього потенціалу є також валовий прибуток від реалізації нової продукції. А в загальному обсязі ВВП важливим інтегральним показником є обсяг доданої вартості.

В економіці України склалися несприятливі умови не лише для самої винахідницької діяльності, але і для використання винаходів. У цілому патентна активність національних заявників у поданні заявок на видачу патентів на винаходи та у видачі патентів на винаходи (на 1 млн. населення) в Україні в останні 3–4 роки приблизно у 2 рази нижча, ніж в Російській Федерації. Відставання в теперішній час України за показником патентної активності від розвинутих країн ще значніше.

Проте, останнім часом можна спостерігати стійке зростання кількості заявок на винаходи і це вже можна визнати як поступовий розвиток винахідництва і сфери інновацій в Україні.

Якщо говорити про саме патентування в Україні, то тут простежується позитивна динаміка, вже виданий [100 000 патент](#). І ця позитивна тенденція пояснюється змінами у національному законодавстві, яке адаптується до відповідних норм міжнародних актів. Зокрема важливим чинником є скорочення термінів розгляду заявок на винаходи.

У захисті патентних прав важливу роль відіграють, по-перше, міжнародні акти, по-друге, співробітництво з міжнародними організаціями. Приоритетним напрямом вважається співробітництво України з Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), яке постійно розвивається. Представники України входять до всіх керівних органів ВОІВ, а також беруть активну участь у діяльності її комітетів.

Як відомо, основним міжнародним стандартом у сфері регулювання відносин, щодо об'єктів промислової власності, є Паризька конвенція по охороні промислової власності. Важливим кроком у досягненнях на міжнародному рівні можна вважати скорочення термінів розгляду заявок, які подаються винахідниками різних країн. Адже раніше заявка на винахід розглядалася в середньому 33 місяці (більше ніж два роки), у 2007 році цей показник зменшився до 17 місяців. На теперішній час розгляд заявки на винахід знижений.

Подача міжнародної заявки на винахід здійснюється відповідно до вимог Договору про патентну кооперацію (Patent Cooperation Treaty) (РСТ). Після Паризької конвенції, цей договір вважається чи не найбільшим досягненням у сфері патентної охорони винаходів. Це – спеціальна міжнародна угода в рамках Паризької конвенції, яка регулює права і обов'язки як держав-учасниць, так і заявників, які подають міжнародні заявки.

За національним законодавством, статтею 37 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» визначено, що будь-яка особа має право запатентувати свій винахід в іноземних державах. Але перш ніж подати заявку на винахід до патентного відомства іноземної держави необхідно подати її в Україні. У разі порушення цих вимог Закону патент визнається недійсним в Україні. Зміни в законодавстві змінили ситуацію з подачею заявок. За 11 місяців 2012 року до системи РСТ було подано 1 751 заявка, з яких 1 364 вже погоджені.

Згідно з чинним законодавством національна патентна система в Україні має назву «державна система правової охорони інтелектуальної власності». На базі цієї системи Українській державі слід створити дієву систему правозастосування у сфері створення та

використання об'єктів інтелектуальної власності та ефективну систему захисту об'єктів інтелектуальної власності.

На сьогодні ще не врегульовані питання комерціалізації та введення в господарський обіг результатів інтелектуальної діяльності з урахуванням оптимального поєднання інтересів їх творців, бізнесу та держави. То ж, позитивними тенденціями в Україні можуть стати формування в державі цілісної системи для ефективного перетворення нових знань у нові технології, продукти та послуги, які будуть поставлятися на національний та зовнішній ринки.

Підводячи підсумки вищевикладеного слід наголосити на тому, що Україна повинна підвищувати можливості використання інтелектуального потенціалу своєї країни, напрацьованих людських ресурсів, зокрема українських винахідників і раціоналізаторів, які відомі не тільки в Україні, але і в цілому світі. Ними можуть бути і просто скромні люди, які думають нестандартно і своєю наполегливою новаторською працею вдосконалюють розробки, модернізують обладнання на підприємствах та в установах різної форми власності. Все це дасть змогу підвищити технічний рівень та економічну ефективність виробництва, одержати позитивний ефект та перспективні можливості економіки розвиватися інноваційним шляхом.